فصلنامه پژوهشهای سیاسی جهان اسلام، سال نهم، شماره سوم، پاییز ۱۳۹۸، صص ۱۵۵ - ۱۲۵

DOI: ۱۰.۲۱۸۵۹/priw-۰۹۰۳۰۶

ارائه و تبیین الگوی منابع قدرت سیاسی در جامعه اسلامی مبتنی بر وصیت‌نامه الهی-سیاسی امام خمینی (ره)

سیدمهدی موسوی[1]
دکتری مدیریت دولتی، دانشگاه پیام نور تهران، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)

حجت‌الله ابراهیمیان[2]
استادیار گروه حقوق دانشگاه آزاد اسلامی واحد قم، ایران.

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۰۳/۳۰ **تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۰۶/۲۷**

انجمن مطالعات جهان اسلام
Islamic World Studies Association
جمعیة دراسات العالم الاسلامی
فصلنامه علمی -پژوهشی
پژوهشهای سیاسی جهان اسلام

چکیده

پژوهش حاضر به طراحی و تبیین الگوی منابع قدرت سیاسی در جامعه اسلامی مبتنی بر وصیت‌نامه الهی-سیاسی امام خمینی (ره) پرداخته است. روش انجام این پژوهش به‌صورت کیفی می‌باشد. بدین‌صورت که استخراج داده‌ها و مؤلفه‌ها با روش تحلیل مضمون[3] انجام شد؛ و پس از استخراج مؤلفه‌ها، نسبت به ترسیم شبکه مضامین اقدام شد. روش کار چنین بود که نگارندگان با بررسی و دقت نظر در وصیت‌نامه الهی-سیاسی امام خمینی (ره) به جست‌وجوی مضامینی که معرف منابع قدرت سیاسی در جامعه اسلامی بودند، در ابتدا به کدهای مرتبط دست یافتند. نهایتاً، کدهای استخراج‌شده به روش تحلیل مضمون در قالب ۱۳۳ کد باز، ۵۵ مضمون پایه و ٤ مضمون سازمان‌دهنده تقسیم‌بندی شدند. نهایتاً، حاصل کار به‌صورت الگوی منابع قدرت در مدیریت جامعه اسلامی ارائه شد؛ که شامل ٤ شاخص منابع اسلامی، منابع انسانی، منابع فرهنگی-ساختاری، و منابع نظامی در زمینه جامعه اسلامی و به‌ویژه کشور ایران می‌باشد. شایان‌ذکر است، مدیریت مناسب این شاخص‌ها و نیز مؤلفه‌های آن‌ها منجر به تعالی جامعه اسلامی خواهد شد که شایسته است موردتوجه سیاست‌گذاران، سیاست‌مداران، و مدیران کشور قرار گیرد.

واژه‌های کلیدی: منابع قدرت، قدرت سیاسی، رهبری، جامعه اسلامی، وصیت‌نامه الهی-سیاسی امام خمینی (ره).

1. mmousavi@mazaheb.ac.ir
2. hojjat49@gmail.com
3. Thematic Analysis

[Downloaded from priw.ir on 2026-11-12]

مقدمه

قدرت از مفاهیم پیچیده در عرصه سیاست، اقتصاد، مدیریت و... است که همه دولت‌ها، سازمان‌ها و افرادی که قصد تأثیرگذاری و رقابت با دیگران و اعمال نفوذ دارند باید خود را به منابع متنوع قدرت تجهیز نمایند و از این منابع برای پیشبرد اهداف و اجرای برنامه‌های خود استفاده نمایند (گالبرایت، ۱۳۹٦). قدرت از والاترین آمال جوامع بشری است و در محاورات روزمره و نیز در تعاملات بین‌المللی کاربرد بسیاری دارد (محسنی و همکاران، ۱۳۹۷؛ افضلی و همکاران، ۱۳۹۷). چنین بیان می‌شود که برخی از افراد، روزنامه‌نگاران، سیاست‌مداران، و... قدرتمند هستند؛ به این دلیل که می‌توانند بر افکار، آراء و سرنوشت دیگران مؤثر واقع شوند (راسل، ۱۳۹۷). به‌صورت مشابه، برخی از کشورها ضعیف هستند، برخی قدرتمند، و برخی دیگر به‌عنوان ابرقدرت معرفی می‌گردند. با پیچیده‌تر شدن روابط و تعاملات کشورها، کشورهایی که به منابع قدرت دسترسی داشته باشند می‌توانند خواسته‌های خویش را بر دیگران تحمیل نمایند و از مزایای آن بهره‌مند شوند. به همین دلیل است که عبدالرحمان (۱۳۹٤) قدرت را یکی از اساسی‌ترین مفاهیم در علوم سیاسی معرفی می‌کند؛ به‌گونه‌ای که برخی از پژوهشگران علوم سیاسی، سیاست را دانش کسب و حفظ قدرت دانسته‌اند و برخی دیگر آن را هستهٔ مرکزی و محوری و گاه به‌مثابه پارادایم سیاست دانسته‌اند. در جای دیگر، سیاست در میان ملت‌ها را مبارزه برای قدرت می‌دانند و معتقد هستند که شناخت درست مبارزه برای قدرت، کلید فهم مسائل سیاسی است.

در این میان، فتاوا، نصایح و وصایای بزرگان نقشی کلیدی در ترسیم نقشه راه و راهبردهای یک کشور خصوصاً در جامعه اسلامی‌دارد. اسلام نیز ضمن تأکید بر سنت نگارش وصیت‌نامه، شنوندگان را نسبت به پاسداشت و عمل به وصیت و پرهیز از بطلان آن فرامی‌خواند تا تکالیف برجای‌مانده موردتوجه و پیگیری پیروان قرار گیرد. امام خمینی (ره) به‌عنوان عالمی برجسته، سیاستمداری توانمند، و رهبری قدرتمند، پس از برقراری انقلاب اسلامی به تأسی از ائمه معصومین (ع)، رهنمودهایی را جهت بقا و سلامت انقلاب اسلامی ایران به‌عنوان وصیت‌نامه الهی–سیاسی به‌منظور بهره‌مندی نسل‌های آتی بیان نمود. این وصیت‌نامه مخزنی ارزشمند از بیانات و توصیه‌هایی است که چگونگی رسیدن به کمال جامعه اسلامی را تبیین نموده است. امام خمینی (ره) با اشراف کامل بر قوت‌ها، و ضعف‌های درونی و نیز فرصت‌ها و تهدیدات محیطی،

فصلنامه علمی-پژوهشی پژوهشهای سیاسی جهان اسلام

[Downloaded from priw.ir on 2026-11-12]

وصیت‌نامه الهی–سیاسی خویش را تدوین نموده است که پیروی از آموزه‌های آن تداوم موفق و مؤثر انقلاب اسلامی را به ارمغان خواهد داشت.

با مشاهده وضعیت کنونی تعاملات کشورها، چنین به دست می‌آید کشورهایی که از قدرت و انسجام کافی در درون جامعه و نیز توانمندی قابل ذکری در تعاملات بین‌المللی برخوردار نباشند، محکوم به شکست، وابستگی و زوال هستند؛ لذا، شایسته است به مؤلفه‌هایی پرداخته شود که با توجه به فضای حاکم بر جامعه در تقویت قدرت سیاسی کشور مؤثر واقع شوند. با مطالعه وصیت‌نامه الهی–سیاسی امام خمینی (ره) نیز این نکته بیش از پیش عیان می‌شود که آموزه‌های ارائه‌شده، مختص به دهه‌های گذشته نیست و حتی، نقصان موجود در بخش‌های مختلف کشور را نیز می‌توان به‌نوعی مرتبط با شکاف ایجادشده در تبعیت از این آموزه‌ها مطرح نمود. لذا، پژوهش حاضر در پی آن است به طراحی و تبیین الگوی قدرت سیاسی با توجه به وصیت‌نامه الهی–سیاسی امام خمینی (ره) بپردازد.

۲-چارچوب نظری و پیشینه پژوهش

در ادبیات فارسی، واژه قدرت به معنی توانستن، توانایی داشتن، و توانایی (دهخدا، ۱۳۷۳) و در جای دیگر به معنای استطاعت و واجد شرایط تاثیرگذاری و نیز صفتی که تأثیر آن بر وفق اراده استوار باشد (معین، ۱۳۸۸: ۱۹۷) و همچنین در معانی زور، برتری، نیرو، توان، اقتدار، سلطه و اراده نیز بکار رفته است (آریان پور، ۱۳٦٦: ۱٦۱۹). قدرت در لغت به معنای مالک بودن چیزی، مقایسه و تدبیر، اندازه‌گیری و ... است (ابن منظور، ۱۹۸۸). بر طبق طریحی (۱۳۷۵)، قدرت به معنای تمکن بر امور است و این امور شامل تقدیر، داوری و حکم می‌باشد. صلیبا (۱۳۹۳) نیز قدرت را مترادف با توانایی داشتن و استطاعت تعریف نموده‌اند. رضاییان (۱۳۹۵) نیز قدرت را توانایی نفوذ معرفی نموده است و منابعی را نیز جهت اعمال قدرت و توانایی نفوذ ارائه نموده است. گیدنز (۱۳۹٦) قدرت را توانایی فرد یا گروه برای دستیابی به اهداف یا پیشبرد منافع خود تعریف نموده است. می‌توان گفت قدرت به مفهوم توانایی تأثیرگذاری بر دیگران است. قدرت یک جنبه فراگیر در تمامی روابط انسانی است که بسیاری از ستیزها در جامعه نهایتاً به کسب قدرت ختم می‌شود (گیدنز، ۱۳۹٦). بر طبق رابینز (۱۳۹۷) قدرت یک تابع وابسته است؛ به این معنی که هراندازه وابستگی یک فرد یا گروه یا

انجمن مطالعات جهان اسلام
Islamic World Studies Association
جمعیة دراسات العالم الاسلامی
فصلنامه علمی -پژوهشی
پژوهشهای سیاسی جهان اسلام

[Downloaded from priw.ir on 2026-11-12]

جامعه به افراد، گروه و جوامع دیگر بیشتر باشد، آن جوامع می‌تواند قدرت بیشتری بر آنان که وابسته هستند اعمال کنند؛ و میزان این وابستگی به موارد مختلفی ازجمله منابعی که در اختیار ایشان است بستگی دارد. رابینز در ادامه به پایگاه‌های قدرت اشاره می‌کند: قدرت مبتنی بر زور، قدرت مبتنی بر پاداش، قدرت قانونی، قدرت مبتنی بر تخصص، و قدرت مرجعیت.

قدرت مبتنی بر زور بر مبنای ترس یا تهدید است. زور می‌تواند به‌صورت تنگ کردن عرصه بر یک کشور از دسترسی به نیازهای اولیه باشد. علاوه بر این، تهدید نظامی نیز مثالی دیگر از این پایگاه قدرت است؛ که امروزه قدرت‌های مادی، از این دو پایگاه قدرت به‌خوبی بهره می‌برند تا به مقاصد سوء خود نائل آیند. علاوه بر این، اگر کسی بتواند چیزی را که دارای ارزش مثبت است به دیگری بدهد و یا بتواند چیزی را که دارای ارزش منفی است از او سلب کند، دارای قدرت مبتنی بر پاداش است. به‌عنوان‌مثال، ارتباط بین آمریکا و برخی از کشورهای عربی حاشیه خلیج فارس مبتنی بر این اصل است. به این صورت که آمریکا آن‌ها را از خطر واهی ایران در امان نگه می‌دارد و درعین‌حال به دوشیدن مداوم آن‌ها مبادرت می‌نماید. قدرت قانونی آشکارترین مسیری است که می‌توان به پایگاه قدرت دست یابد. قدرت قانونی گسترده‌تر از قدرت مبتنی بر زور و پاداش است چراکه هر دو ابزار را در اختیار دارد. امروزه شاهد آن هستیم که شورای امنیت و شورای حقوق بشر سازمان ملل متحد در عمل به بازیچه دست قدرت‌های مادی بدل شده است که به خواسته‌های نامشروع خود جلوه قانونی دهند و در پرتو آن به اعمال قدرت بپردازند. قدرت مبتنی بر تخصص نیز عامل دیگری است که به متخصصان با دانش ویژه و فن‌آوری‌های پیشرفته مرتبط است. کشورها با انحصار برخی فن‌آوری‌ها در داخل کشور خود، دیگر کشورها را به خود وابسته می‌نمایند و از مزایای آن بهره می‌برند. فن‌آوری‌های پیشرفته در صنایع مختلفی از نظامی تا پزشکی، شیمیایی تا تولید مواد غذایی و ... نمود پیدا می‌کند. قدرت مرجع نیز به قدرتی اطلاق می‌گردد که در سایه تحسین و آرزویی که افراد یک جامعه برای شبیه شدن به افرادی دیگر دارند، به وجود می‌آید و ریشه در منابع آرمان‌گرایانه دارد (رابینز، ۱۳۹۷). اگر جامعه یا کشوری مورد تحسین و ستایش باشد و ازنظر رفتار و نگرش به‌صورت الگو قرار گیرد، دارای قدرت مرجع می‌شود. فرنگی مآبی، سبک زندگی غربی، اشتیاق به تولد فرزند در خارج از ایران، اشرافی گری و... را می‌توان به‌عنوان مثال‌هایی از این حوزه مدنظر قرار داد که جامعه ما را نیز متأثر ساخته است.

به‌طور مشابه، پارسونز از اندیشمندان بنام علوم اجتماعی، نظام‌های اقتصادی، سیاسی و

فصلنامه علمی-پژوهشی پژوهشهای سیاسی جهان اسلام

[Downloaded from priw.ir on 2026-11-12]

اجتماعی را معرفی می‌کند. به‌زعم او، هر نظام دارای یک ابزار مبادله است که به‌وسیله آن به دادوستد مبادرت دارد. ابزار نظام‌های اقتصادی، سیاسی و اجتماعی به ترتیب عبارتند از پول، قدرت و منزلت. این نظام‌ها می‌توانند با یکدیگر مبادله داشته باشند. به‌عنوان‌مثال یک نظام در ازای پرداخت پول می‌تواند قدرت یا منزلت کسب کند، یا به‌واسطه منزلت به کسب قدرت یا ثروت بپردازد (کرایب، ۱۳۹۷). به این ترتیب یک کشور ثروتمند که ابزار نظام اقتصادی را در اختیار دارد، این توانایی را دارد که با صرف پول در امور مختلف، به قدرت یعنی ابزار نظام سیاسی دست یابد. از طرفی، می‌تواند با صرف بخشی از پول خود در امور عام‌المنفعه یا خیریه به منزلت اجتماعی (ظاهری یا واقعی) دست یابد. نهایتاً، اینکه، کشورهایی که به ابزار مبادله همچون، پول، قدرت و منزلت مجهز باشند می‌توانند آن‌ها را به کالاهای باارزشی تبدیل نمایند و حتی دیگر کشورها را نیز به کرنش وادار نمایند.

با توجه به تعاریف فوق‌الذکر در تبیین مفهوم قدرت، می‌توان قدرت سیاسی را بر اساس ماکس وبر تعریف نمود. وی بر این باور است که قدرت سیاسی فرصت و توانی است که یک بازیگر با توجه به‌جایگاهی که در اختیار دارد می‌تواند اراده خویش را با وجود مقاومت دیگری و علی‌رغم میل دیگران اعمال نماید (وبر، ۱۹۷۹). لذا، یک کشور در صورتی توانایی مقابله با قدرت‌های سیاسی دیگر کشورها را دارا می‌باشد که از قدرت سیاسی مشابهی برخوردار باشد. شایان‌ذکر است، مؤلفه‌های قدرت در جوامع غربی صرفاً به موارد مادی خلاصه می‌گردد؛ ولی جوامع اسلامی با توجه به ویژگی خاص خود، علاوه بر منابع مادی، لازم است تا از منابع معنوی و الهی نیز بهره برند؛ همان‌طوری که در قرآن به آن اشاره شده است: «... كَمْ مِنْ فِئَةٍ قَلِيلَةٍ غَلَبَتْ فِئَةً كَثِيرَةً بِإِذْنِ اللَّهِ وَ اللَّهُ مَعَ الصَّابِرِينَ» چه بسیار گروه‌های کوچکی که به فرمان خدا، بر گروه‌های عظیمی پیروز شدند! و خداوند، با صابران و استقامت کنندگان است (سوره بقره/۲۴۹).

با مروری بر پژوهش‌های مشابه، چنین به دست می‌آید که شاخص‌های متعددی با توجه به الگوهای غربی از قدرت سیاسی ارائه شده و طبق تعاریفی که پیش‌تر به آن اشاره شد قابل مشاهده است. شایان‌ذکر است، در ادبیات اسلامی نیز تعاریف متعددی از قدرت بیان شده است که مشابه تعاریف لغوی و اصطلاحی رایج است. با این وجود، در ادبیات دینی و اسلامی هرگاه بحث قدرت مطرح می‌شود، پیش فرض اصلی آن، اعطای توانایی انجام عمل از سوی قادر متعال است (حبیب زاده و فتاحی زفرقندی، ۱۳۹۳: ۳۶۱).

انجمن مطالعات جهان اسلام
Islamic World Studies Association
جمعية دراسات العالم الاسلامي
فصلنامه علمی -پژوهشی
پژوهشهای سیاسی جهان اسلام

[Downloaded from priw.ir on 2026-11-12]

۳-روش انجام پژوهش

پژوهش حاضر ازنظر هدف بنیادی است. این روش مبتنی بر این اصل معرفت‌شناسی است که حقیقت قابل‌شناسایی نبوده و باید همیشه مورد تعبیر و تفسیر قرار گیرد. پژوهش تفسیری، متغیرهای وابسته و مستقل را از قبل تعریف نمی‌کند و بر این پیش‌فرض استوار است که دسترسی به واقعیت‌های اجتماعی تنها از راه سازه‌های اجتماعی نظیر زبان، خودآگاهی و معانی مشترک میسر است. به‌عبارتی‌دیگر، «حقیقت» ماهیتی متأثر از خصوصیات ذهنی بشر دارد. ماهیتی که نمی‌توان آن را از عبارت دیگر ساختارهای اجتماعی، ارزش‌ها و واقعیت‌ها مستقل دانست. بررسی‌های تفسیری تلاش می‌کنند از طریق معانی که افراد به پدیده‌ها می‌دهند آن‌ها را درک کنند (دانایی‌فرد و همکاران، ۱۳۹۶). نیومن (۱۹۹۷) معتقد است تحقیق کمی متکی بر پارادایم اثباتی، درصدد کمی‌سازی داده‌های تحقیق و استفاده از تکنیک‌های کمی برای تحلیل آن‌هاست. برای محقق اثبات‌گرا، داده‌های کیفی، حالات روحی و روانی دارند و شرایطی هستند که به رفتارهای قابل‌اندازه‌گیری منجر می‌شوند. در تحقیق کیفی، داده‌های کیفی ارزشمندند؛ چون بر اساس آن‌ها می‌توان از طریق تحلیل کیفی به استنتاج و استخراج نظریه از بستر زمینه مورد مطالعه رسید. در این راستا، کوشش جهت تولید و ظهور مفاهیم، قضایا، فرضیات و نظریه علمی به‌جای آزمون و ارزیابی نظریه است (خاکی، ۱۳۹۰)؛ بنابراین در این پژوهش به‌منظور یافتن مؤلفه‌های قدرت سیاسی در جامعه اسلامی، از استراتژی پژوهشی تحلیل مضمون که یکی از استراتژی‌های پژوهش‌های کیفی به شمار می‌رود استفاده شده است؛ زیرا در آن، چارچوبی از پیش تعیین‌شده مانند الگو و دسته‌بندی‌های جامع وجود ندارد و این چارچوب بر اساس داده‌هایی طراحی می‌گردد که گردآوری خواهند شد.

بر طبق عابدی جعفری و همکاران (۱۳۹۰: ۱۵۱)، تحلیل مضمون روشی برای شناسایی، تحلیل و گزارش الگوها و مضامین موجود در داده‌ها می‌باشد. این روش داده‌ها را به داده‌هایی غنی و تفصیلی تبدیل می‌کند (براون و کلارک، ۲۰۰۶: ۷۷). تحلیل مضمون، فرایندی برای تحلیل اطلاعات کیفی است. به‌طورکلی تحلیل مضمون، روشی است برای: (۱) دیدن متن؛ (۲) برداشت و درک مناسب از اطلاعات به‌ظاهر غیر مرتبط؛ (۳) تحلیل اطلاعات کیفی؛ (٤) مشاهده نظام‌مند یک شخص، یک تعامل، یک گروه، موقعیت، سازمان و یا یک فرهنگ؛ (۵) تبدیل داده‌های کیفی به داده‌های کمّی.

[Downloaded from priw.ir on 2026-11-12]

به گفته عابدی جعفری و همکاران (۱۳۹۰: ۱۵۱)، شبکه مضامین به‌عنوان یک ابزار تحلیلی از ویژگی‌های کلیدی مشترک با بسیاری از تحلیل‌های کیفی برخوردار است. لذا نمی‌توان مبانی نظری خاصی را به این روش اختصاص داد. به همین دلیل اصول راهنما، ساختارهای کلان و گام‌های خاص آن را می‌توان به‌راحتی در بسیاری از تکنیک‌های تحلیلی دیگر مانند تئوری داده‌بنیاد مشاهده نمود. شبکه مضامین به دنبال کشف و درک یک مسئله یا اهمیت یک ایده به‌جای تبیین تعاریف متعارض از یک مسئله می‌باشد. آنچه شبکه مضامین ارائه می‌کند یک شبکه شبیه وب به‌عنوان یک اصل سازمان‌دهنده و یک روش ارائه می‌باشد و همچنین رویه‌های مشخصی برای رسیدن از متن به تفسیر فراهم می‌کند (آتراید و استیرلینگ[1]، ۲۰۰۱: ۳۸۵). وقتی یک شبکه مضمونی ساخته شد می‌توان از آن به‌عنوان یک اصل سازمان‌دهنده و یک ابزار تصویری برای تفسیر متن استفاده کرد تا نتایج حاصل از متن و خود متن برای محقق و خوانندگان تحقیق روشن و قابل‌فهم شود.

انجمن مطالعات جهان اسلام
Islamic World Studies Association
جمعیة دراسات العالم الاسلامی
فصلنامه علمی -پژوهشی
پژوهشهای سیاسی جهان اسلام

۴-یافته‌های پژوهش

با توجه به مطالعه عمیق نظری وصیت‌نامه الهی-سیاسی امام خمینی (ره)، ۱۳۳ جمله کلیدی و به‌تبع آن ۵۵ مضمون پایه و ٤ مضمون سازمان‌دهنده به روش تحلیل مضمون استخراج شده است. جدول ۱ نتایج حاصل از تحلیل مضمون و استخراج کدهای کلیدی را نشان می‌دهد. درنهایت مضامین پایه و سازمان دهنده منابع قدرت در جامعه اسلامی به‌صورت دسته‌بندی‌شده در جدول ۲ درج شده است.

جدول ۱. کدهای منابع قدرت در جامعه اسلامی مبتنی بر تحلیل مضمون وصیت‌نامه الهی-سیاسی امام خمینی (ره)
(یافته‌های نگارندگان)

ردیف	کدها و کلمات کلیدی	مضامین پایه	مضامین سازمان‌دهنده
۱	و ذکر این نکته لازم است که حدیث «ثقلین» متواتر بین جمیع مسلمین است و [در] کتب اهل سنت از «صحاح شش‌گانه» تا کتب دیگر آنان، با الفاظ مختلفه و موارد مکرره از پیغمبر اکرم ـ صلی‌الله علیه وآله وسلم ـ به‌طور متواتر نقل شده است.	پیروی از ائمه معصومین	منابع اسلامی
۲	خودخواهان و طاغوتیان، قرآن کریم را وسیله‌ای کردند برای حکومت‌های ضد قرآنی...	پیروی از قرآن	منابع اسلامی

1. Attride-Stirling

[Downloaded from priw.ir on 2026-11-12]

۳	و مفسران حقیقی قرآن و آشنایان به حقایق را که سراسر قرآن را از پیامبر اکرم ـ صلی‌الله علیه وآله وسلم ـ دریافت کرده بودند و ندای اِنّی تارکٌ فیکُمُ الثقلان در گوششان بود با بهانه‌های مختلف و توطئه‌های از پیش تهیه‌شده، آنان را عقب زده و با قرآن، در حقیقت قرآن را ـ که برای بشریت تا ورود به حوض بزرگ‌ترین دستور زندگانی مادی و معنوی بود و است ـ از صحنه خارج کردند.	پیروی از قرآن	منابع اسلامی
٤	و بر حکومت عدل الهی ـ که یکی از آرمان‌های این کتاب مقدس بوده و هست ـ خط بطلان کشیدند و انحراف از دین خدا و کتاب و سنت الهی را پایه‌گذاری کردند.	پیروی از قرآن	منابع اسلامی
٥	... و هرچه این بنیان کج به جلو آمد کجی‌ها و انحراف‌ها افزون شد تا آنجا که قرآن کریم را که برای رشد جهانیان و نقطه جمع همه مسلمانان بلکه عائله بشری، از مقام شامخ احدیت به کشف تام محمدی (ص) تنزل کرد...	پیروی از قرآن	منابع اسلامی
٦	این ولیده «علم الاسماء» را از شرّ شیاطین و طاغوت‌ها رها سازد و جهان را به قسط و عدل رساند.	پیروی از قرآن	منابع اسلامی
۷	حکومت را به دست اولیاءالله، معصومین ـ علیهم صلوات الاولین والآخرین ـ بسپارد تا آنان به هر که صلاح بشریت است بسپارند.	پیروی از ائمه معصومین	منابع اسلامی
۸	و مع‌الأسف به دست دشمنان توطئه‌گر و دوستان جاهل، قرآن این کتاب سرنوشت‌ساز، نقشی جز در گورستان‌ها و مجالس مردگان نداشت.	پیروی از قرآن	منابع اسلامی
۹	اخیراً قدرت‌های شیطانی بزرگ به‌وسیله حکومت‌های منحرفِ خارج از تعلیمات اسلامی، که خود را به دروغ به اسلام بسته‌اند، برای محو قرآن و تثبیت مقاصد شیطانی ابرقدرت‌ها قرآن را با خط زیبا طبع می‌کنند و به اطراف می‌فرستند.	شناخت دسیسه دشمنان	منابع فرهنگی–ساختاری
۱۰	... هر سال مقدار زیادی از ثروت‌های بی‌پایان مردم را صرف طبع قرآن کریم و محالّ تبلیغاتِ مذهبِ ضد قرآنی می‌کند و وهابیت، این مذهب سراپا بی‌اساس و خرافاتی را ترویج می‌کند.	مبارزه با خرافات	منابع فرهنگی–ساختاری
۱۱	... مردم و ملت‌های غافل را سوق به‌سوی ابرقدرت‌ها می‌دهد و از اسلام عزیز و قرآن کریم برای هدم اسلام و قرآن بهره‌برداری می‌کند.	استقلال و عدم وابستگی	منابع فرهنگی–ساختاری

[Downloaded from priw.ir on 2026-11-12]

۱۲	ما مفتخریم و ملت عزیز سرتاپا متعهد به اسلام و قرآن مفتخر است که پیرو مذهبی است که می‌خواهد حقایق قرآنی، که سراسر آن از وحدت بین مسلمین بلکه بشریت دم می‌زند، از مقبره‌ها و گورستان‌ها نجات داده...	پیروی از مذهب	منابع اسلامی
۱۳	و به‌عنوان بزرگ‌ترین نسخه نجات‌دهنده بشر از جمیع قیودی که بر پای و دست و قلب و عقل او پیچیده است و او را به‌سوی فنا و نیستی و بردگی و بندگی طاغوتیان می‌کشاند نجات دهد.	پیروی از قرآن	منابع اسلامی
۱٤	و ما مفتخریم که پیرو مذهبی هستیم که رسول خدا مؤسس آن به امر خداوند تعالی بوده، و امیرالمؤمنین علی بن ابیطالب، این بنده رها شده از تمام قیود، مأمور رها کردن بشر از تمام اغلال و بردگی‌ها است.	پیروی از مذهب	منابع اسلامی
۱۵	ما مفتخریم که کتاب نهج‌البلاغه که بعد از قرآن بزرگ‌ترین دستور زندگی مادی و معنوی و بالاترین کتاب رهایی‌بخش بشر است و دستورات معنوی و حکومتی آن بالاترین راه نجات است، از امام معصوم ما است.	پیروی از تعلیمات دینی	منابع اسلامی
۱٦	و ما مفتخریم که مذهب ما «جعفری» است که فقه ما که دریای بی‌پایان است، یکی از آثار اوست؛ و ما مفتخریم که به همه ائمه معصومین ـ علیهم صلوات الله ـ و متعهد به پیروی آنانیم.	پیروی از مذهب	منابع اسلامی
۱۷	ما مفتخریم که ائمه معصومین ما ـ صلوات الله و سلامه علیهم ـ در راه تعالی دین اسلام و در راه پیاده کردن قرآن کریم که تشکیل حکومت عدل یکی از ابعاد آن است، در حبس و تبعید به سر برده و عاقبت در راه براندازی حکومت‌های جائرانه و طاغوتیان زمان خود شهید شدند.	پیروی از ائمه معصومین	منابع اسلامی
۱۸	ما مفتخریم که بانوان و زنان پیر و جوان و خرد و کلان درصحنه‌های فرهنگی و اقتصادی و نظامی حاضر، و همدوش مردان یا بهتر از آنان در راه تعالی اسلام و مقاصد قرآن کریم فعالیت دارند.	همکاری و تعاون	منابع انسانی
۱۹	... و آنان که توان جنگ دارند، در آموزش نظامی که برای دفاع از اسلام و کشور اسلامی از واجبات مهم است شرکت، و...	آموزش نظامی	منابع نظامی

[Downloaded from priw.ir on 2026-11-12]

۲۰	و آنان که توان جنگ ندارند، در خدمت پشت جبهه به نحو ارزشمندی که دل ملت را از شوق و شعف به لرزه درمی‌آورد و دل دشمنان و جاهلان بدتر از دشمنان را از خشم و غضب می‌لرزاند، اشتغال دارند.	مشارکت در فعالیت‌ها	منابع انسانی
۲۱	و ما مکرر دیدیم که زنان بزرگواری زینب‌گونه ـ علیها سلام الله ـ فریاد می‌زنند که فرزندان خود را از دست داده و در راه خدای تعالی و اسلام عزیز از همه‌چیز خود گذشته و مفتخرند به این امر؛ و می‌دانند آنچه به دست آورده‌اند بالاتر از جنات نعیم است، چه رسد به متاع ناچیز دنیا.	اهمیت نقش بانوان	منابع انسانی
۲۲	و ملت ما بلکه ملت‌های اسلامی و مستضعفان جهان مفتخرند به اینکه دشمنان آنان که دشمنان خدای بزرگ و قرآن کریم و اسلام عزیزند، درندگانی هستند که از هیچ جنایت و خیانتی برای مقاصد شوم جنایتکارانه خود دست نمی‌کشند و برای رسیدن به ریاست و مطامع پست خود دوست و دشمن را نمی‌شناسند.	شناخت دسیسه دشمنان	منابع فرهنگی–ساختاری
۲۳	و در رأس آنان امریکا این تروریست بالذات دولتی است که سرتاسر جهان را به آتش کشیده و هم‌پیمان او صهیونیست جهانی است که برای رسیدن به مطامع خود جنایاتی مرتکب می‌شود که قلم‌ها از نوشتن و زبان‌ها از گفتن آن شرم دارند.	شناخت دسیسه دشمنان	منابع فرهنگی–ساختاری
۲٤	... و ما مفتخریم که دشمن ما صدام عفلقی است که دوست و دشمن او را به جنایتکاری و نقض حقوق بین‌المللی و حقوق بشر می‌شناسند و همه می‌دانند که خیانت‌کاری او به ملت مظلوم عراق و شیخ‌نشینان خلیج، کمتر از خیانت به ملت ایران نباشد.	شناخت دسیسه دشمنان	منابع فرهنگی–ساختاری
۲۵	و ما و ملت‌های مظلوم دنیا مفتخریم که رسانه‌های گروهی و دستگاه‌های تبلیغات جهانی، ما و همه مظلومان جهان را به هر جنایت و خیانتی که ابرقدرت‌های جنایتکار دستور می‌دهند متهم می‌کنند.	شناخت دسیسه دشمنان	منابع فرهنگی–ساختاری
۲٦	و این نیست جز به مددهای غیبی حضرت باری‌تعالی ـ جلّت عظمتُه ـ که ملت‌ها را به‌ویژه ملت ایران اسلامی را بیدار نموده و از ظلمات ستم‌شاهی به نور اسلام هدایت نموده.	اهمیت امداد غیبی	منابع اسلامی

[Downloaded from priw.ir on 2026-11-12]

۲۷	من اکنون به ملت‌های شریف ستمدیده و به ملت عزیز ایران توصیه می‌کنم که از این راه مستقیم الهی که نه به شرق ملحد و نه به غربِ ستمگرِ کافر وابسته است، بلکه به صراطی که خداوند به آن‌ها نصیب فرموده است محکم و استوار و متعهد و پایدار پایبند بوده.	استقلال و عدم وابستگی	منابع فرهنگی-ساختاری
۲۸	و با کمال جِد و عجز از ملت‌های مسلمان می‌خواهم که از ائمه اطهار و فرهنگ سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، نظامی این بزرگ راهنمایان عالم بشریت به‌طور شایسته و به جان و دل و جان‌فشانی و نثار عزیزان پیروی کنند.	پیروی از ائمه معصومین	منابع اسلامی
۲۹	از آن جمله دست از فقه سنتی که بیانگر مکتب رسالت و امامت است و ضامن رشد و عظمت ملت‌ها است، چه احکام اولیه و چه ثانویه که هر دو مکتب فقه اسلامی است، ذره‌ای منحرف نشوند.	پیروی از فقه اسلامی	منابع اسلامی
۳۰	و به وسواس خناسان معاند با حق و مذهب گوش فرا ندهند و بدانند قدمی انحرافی، مقدمه سقوط مذهب و احکام اسلامی و حکومت عدل الهی است.	عدم انحراف از احکام اسلامی	منابع اسلامی
۳۱	از آن جمله از نماز جمعه و جماعت که بیانگر سیاسی نماز است هرگز غفلت نکنند، که این نماز جمعه از بزرگ‌ترین عنایات حق‌تعالی بر جمهوری اسلامی ایران است.	اهمیت نماز جمعه	منابع فرهنگی-ساختاری
۳۲	از آن جمله مراسم عزاداری ائمه اطهار و به‌ویژه سید مظلومان و سرور شهیدان، حضرت ابی عبدالله الحسین ـ صلوات وافر الهی و انبیا و ملائکه الله و صلحا بر روح بزرگ حماسی او باد ـ هیچ‌گاه غفلت نکنند.	اهمیت عزاداری ائمه معصومین	منابع فرهنگی-ساختاری
۳۳	و بدانند آنچه دستور ائمه ـ علیهم‌السلام ـ برای بزرگداشت این حماسه تاریخی اسلام است و آنچه لعن و نفرین بر ستمگران آل بیت است، تمام فریاد قهرمانانه ملت‌ها است بر سردمداران ستم‌پیشه در طول تاریخ الی‌الابد.	اهمیت عزاداری ائمه معصومین	منابع فرهنگی-ساختاری
۳٤	و در این عصر که عصر مظلومیت جهان اسلام به دست امریکا و شوروی و سایر وابستگان به آنان و از آن جمله آل‌سعود، این خائنین به حرم بزرگ الهی ... لعنه الله و ملائکته و رسله علیهم ـ است به‌طور کوبنده یادآوری و لعن و نفرین شود.	شناخت دسیسه‌های دشمن	منابع فرهنگی-ساختاری

[Downloaded from priw.ir on 2026-11-12]

۳۵	و همه باید بدانیم که آنچه موجب وحدت بین مسلمین است این مراسم سیاسی است که حافظ ملّیت مسلمین، به‌ویژه شیعیان ائمه اثنی‌عشر ـ علیهم صلوات الله وسلم ـ است.	اهمیت عزاداری ائمه معصومین	منابع فرهنگی-ساختاری
۳۶	ما می‌دانیم که این انقلاب بزرگ که دست جهانخواران و ستمگران را از ایران بزرگ کوتاه کرد، با تأییدات غیبی الهی پیروز گردید.	استقلال و عدم وابستگی	منابع فرهنگی-ساختاری
۳۷	مطبوعات و سخنرانی‌ها و مجالس و محافل ضداسلامی و ضدملی به‌صورت ملیت، و آن‌همه شعرها و بذله‌گویی‌ها، و آن‌همه مراکز عیاشی و فحشا و قمار و مسکرات و مواد مخدره که همه و همه برای کشیدن نسل جوان فعال که باید در راه پیشرفت و تعالی و ترقی میهن عزیز خود فعالیت نمایند...	اهمیت تبلیغات و فعالیت فرهنگی	منابع فرهنگی-ساختاری
۳۸	و از همه بدتر وضع دانشگاه‌ها و دبیرستان‌ها و مراکز آموزشی که مقدرات کشور به دست آنان سپرده می‌شد، با به کار گرفتن معلمان و استادان غرب‌زده یا شرق زده صددرصد مخالف اسلام و فرهنگ اسلامی بلکه ملی صحیح، با نام «ملیت» و «ملی‌گرایی»، گرچه در بین آنان مردانی متعهد و دلسوز بودند، لکن با اقلیت فاحش آنان و در تنگنا قرار دادنشان کار مثبتی نمی‌توانستند انجام دهند...	اهمیت دانشگاه‌ها و نهادهای آموزشی	منابع فرهنگی-ساختاری
۳۹	و امید است که پرتو نور آن بر تمام کشورهای اسلامی تابیدن گرفته و تمام دولت‌ها و ملت‌ها با یکدیگر تفاهم در این امر حیاتی نمایند، و دست ابرقدرت‌های عالمخوار و جنایتکاران تاریخ را تا ابد از سر مظلومان و ستمدیدگان جهان کوتاه نمایند.	استقلال و عدم وابستگی	منابع فرهنگی-ساختاری
۴۰	بی‌تردید رمز بقای انقلاب اسلامی همان رمز پیروزی است؛ و رمز پیروزی را ملت می‌داند و نسل‌های آینده در تاریخ خواهند خواند که دو رکن اصلی آن: انگیزه الهی و مقصد عالی حکومت اسلامی؛ و اجتماع ملت در سراسر کشور با وحدت کلمه برای همان انگیزه و مقصد.	وحدت مسلمین	منابع انسانی
۴۱	و چشم و گوش بسته تسلیم امریکا هستند دیده می‌شود؛ و بعض از روحانی‌نماها نیز به آنان ملحقند.	استقلال و عدم وابستگی	منابع فرهنگی-ساختاری
۴۲	امروز و در آتیه نیز آنچه برای ملت ایران و مسلمانان جهان باید مطرح باشد و اهمیت آن را در نظر گیرند، خنثی کردن تبلیغات تفرقه‌افکن خانه‌برانداز است.	شناخت دسیسه‌های دشمن	منابع فرهنگی-ساختاری

[Downloaded from priw.ir on 2026-11-12]

٤٣	وصیت اینجانب به مسلمین و خصوص ایرانیان به‌ویژه درعصر حاضر، آن است که در مقابل این توطئه‌ها عکس‌العمل نشان داده و به انسجام و وحدت خود، به هر راه ممکن افزایش دهند و کفار و منافقان را مأیوس نمایند.	وحدت مسلمین	منابع انسانی
٤٤	از توطئه‌های مهمی که در قرن اخیر، خصوصاً در دهه‌های معاصر، و به‌ویژه پس از پیروزی انقلاب آشکارا به چشم می‌خورد، تبلیغات دامنه‌دار با ابعاد مختلف برای مأیوس نمودن ملت‌ها و خصوص ملت فداکار ایران از اسلام است.	شناخت دسیسه‌های دشمن	منابع فرهنگی-ساختاری
٤٥	زیرا اجرای قوانین بر معیار قسط و عدل و جلوگیری از ستمگری و حکومت جائرانه و بسط عدالت فردی و اجتماعی و منع از فساد و فحشا و انواع کجروی‌ها، و آزادی بر معیار عقل و عدل و استقلال و خودکفایی و جلوگیری از استعمار و استثمار و استعباد، و حدود و قصاص و تعزیرات بر میزان عدل برای جلوگیری از فساد و تباهی یک جامعه، و ...	استقلال و عدم وابستگی	منابع فرهنگی-ساختاری
٤٦	و اما طایفه دوم که نقشه موذیانه دارند و اسلام را از حکومت و سیاست جدا می‌دانند. باید به این نادانان گفت که قرآن کریم و سنت رسول‌الله ـ صلی‌الله علیه وآله ـ آن‌قدر که در حکومت و سیاست احکام دارند در سایر چیزها ندارند.	شناخت دسیسه‌های دشمن	منابع فرهنگی-ساختاری
٤٧	پیغمبر اسلام (ص) تشکیل حکومت داد مثل سایر حکومت‌های جهان لکن با انگیزه بسط عدالت اجتماعی.	عدالت محوری در جامعه	منابع فرهنگی-ساختاری
٤٨	اشتباه تأسف‌آوری است که نتایج آن به تباهی کشیدن ملت‌های اسلامی و بازکردن راه برای استعمارگران خون‌خوار است، زیرا آنچه مردود است حکومت‌های شیطانی و دیکتاتوری و ستمگری است که برای سلطه‌جویی و انگیزه‌های منحرف و دنیایی که از آن تحذیر نموده‌اند.	استقلال و عدم وابستگی	منابع فرهنگی-ساختاری
٤٩	و اما حکومت حق برای نفع مستضعفان و جلوگیری از ظلم و جور و اقامه عدالت اجتماعی، همان است که مثل سلیمان بن داوود و پیامبر عظیم‌الشأن اسلام ـ صلی‌الله علیه وآله ـ و اوصیای بزرگوارش برای آن کوشش می‌کردند.	عدالت محوری در جامعه	منابع فرهنگی-ساختاری
٥٠	باید ملت بیدار و هوشیار ایران با دید اسلامی این توطئه‌ها را خنثی نمایند؛ و گویندگان و نویسندگان متعهد به کمک ملت برخیزند و دست شیاطین توطئه‌گر را قطع نمایند.	شناخت دسیسه‌های دشمن	منابع فرهنگی-ساختاری

[Downloaded from priw.ir on 2026-11-12]

۵۱	و به‌جای طرفداری از منافقان و ستمگران و سرمایه‌داران و محتکران بی‌انصاف از خدا بی‌خبر، طرفدار مظلومان و ستمدیدگان و محرومان باشید.	حمایت از مظلومان	منابع انسانی
۵۲	... و ملتِ ده‌ها میلیونی نیز طرفدار و مددکار آنان هستند؛ و اگر این اقلیت اشکال‌تراش و کارشکن به کمک بشتابند، تحقق این آمال آسان‌تر و سریع‌تر خواهد بود...	وحدت مسلمین	منابع انسانی
۵۳	اما امروز می‌بینیم که ملت ایران از قوای مسلح نظامی و انتظامی و سپاه و بسیج تا قوای مردمی از عشایر و داوطلبان و از قوای در جبهه‌ها و مردم پشت جبهه‌ها، با کمال شوق و اشتیاق چه فداکاری‌ها می‌کنند و چه حماسه‌ها می‌آفرینند.	فداکاری نیروهای مسلح	منابع نظامی
۵٤	... و ارزیابی کنید بین آنان و دشمنانشان؛ نوارهای این شهیدان تا حدی در دست و نوارهای مخالفان شاید در دست شماها باشد، ببینید کدام دسته طرفدار محرومان و مظلومان جامعه هستند.	حمایت از مظلومان	منابع انسانی
۵۵	و به مجلس و دولت و دست‌اندرکاران توصیه می‌نمایم که قدر این ملت را بدانید و در خدمتگزاری به آنان خصوصاً مستضعفان و محرومان و ستمدیدگان که نور چشمان ما و اولیای نعم همه هستند و جمهوری اسلامی رهاورد آنان و با فداکاری‌های آنان تحقق پیدا کرد و بقای آن نیز مرهون خدمات آنان است، فروگذار نکنید...	اهمیت خدمت‌رسانی به مردم	منابع انسانی
۵٦	... و حکومت‌های طاغوتی را که چپاولگرانی بی‌فرهنگ و زورگویانی تهی‌مغز بودند و هستند را همیشه محکوم نمایید،...	شناخت دسیسه‌های دشمن	منابع فرهنگی–ساختاری
۵۷	... که مایه بدبختی مسلمانان، حکومت‌های وابسته به شرق و غرب می‌باشند.	استقلال و عدم وابستگی	منابع فرهنگی–ساختاری
۵۸	و اکیداً توصیه می‌کنم که به بوق‌های تبلیغاتی مخالفان اسلام و جمهوری اسلامی گوش فرا ندهید که همه کوشش دارند که اسلام را از صحنه بیرون کنند که منافع ابرقدرت‌ها تأمین شود.	شناخت دسیسه‌های دشمن	منابع فرهنگی–ساختاری
۵۹	از نقشه‌های شیطانی قدرت‌های بزرگ استعمار و استثمارگر که سال‌های طولانی در دست اجرا است و در کشور ایران از زمان رضاخان اوج گرفت و در زمان محمدرضا با روش‌های مختلف دنباله‌گیری شد، به انزوا کشاندن روحانیت است که ... یکی از آن‌ها ایجاد عداوت بین دانشگاهیان و روحانیان بود.	شناخت دسیسه‌های دشمن	منابع فرهنگی–ساختاری

[Downloaded from priw.ir on 2026-11-12]

٦٠	و توده‌های مردم که علاقه به دین و روحانی دارند مخالف دولت و حکومت و هر چه متعلق به آن است باشند، و اختلاف عمیق بین دولت و ملت و دانشگاهی و روحانی راه را برای چپاولگران آن‌چنان باز کند.	کنارگذاشتن اختلافات	منابع انسانی
٦١	ازجمله نقشه‌ها که مع‌الأسف تأثیر بزرگی در کشورها و کشور عزیزمان گذاشت و آثار آن باز تا حد زیادی به‌جامانده، بیگانه نمودن کشورهای استعمار زده از خویش، و غرب‌زده و شرق زده نمودن آنان است.	استقلال و عدم وابستگی	منابع فرهنگی-ساختاری
٦٢	به‌طوری‌که خود را و فرهنگ و قدرت خود را به هیچ گرفتند و غرب و شرق، دو قطب قدرتمند را نژاد برتر و فرهنگ آنان را والاتر و آن دو قدرت را قبله‌گاه عالم دانستند.	اهمیت خودباوری	منابع فرهنگی-ساختاری
٦٣	و وابستگی به یکی از دو قطب را از فرائض غیرقابل اجتناب معرفی نمودند! و قصه این امر غم‌انگیز، طولانی و ضربه‌هایی که از آن خورده و اکنون نیز می‌خوریم کشنده و کوبنده است.	استقلال و عدم وابستگی	منابع فرهنگی-ساختاری
٦٤	و غم‌انگیزتر اینکه آنان ملت‌های ستمدیده زیر سلطه را در همه‌چیز عقب نگه‌داشته و کشورهایی مصرفی بار آوردند و به‌قدری ما را از پیشرفت‌های خود و قدرت‌های شیطانی‌شان ترسانده‌اند که جرأت دست زدن به هیچ ابتکاری نداریم و همه‌چیز خود را تسلیم آنان کرده و سرنوشت خود و کشورهای خود را به دست آنان سپرده و چشم و گوش بسته مطیع فرمان هستیم.	اهمیت خودباوری	منابع فرهنگی-ساختاری
٦٥	و این پوچی و تهی‌مغزی مصنوعی موجب شده که در هیچ امری به فکر و دانش خود اتکا نکنیم و کورکورانه از شرق و غرب تقلید نماییم.	اهمیت خودباوری	منابع فرهنگی-ساختاری
٦٦	فکر و قدرت بومی ما را سرکوب و مأیوس نموده و می‌نمایند و رسوم و آداب اجنبی را هرچند مبتذل و مفتضح باشد با عمل و گفتار و نوشتار ترویج کرده و با مداحی و ثناگویی آن‌ها را به خورد ملت‌ها داده و می‌دهند.	استقلال و عدم وابستگی	منابع فرهنگی-ساختاری
٦٧	فی‌المثل، اگر در کتاب یا نوشته یا گفتاری چند واژه فرنگی باشد، بدون توجه به محتوای آن با اعجاب پذیرفته، و گوینده و نویسنده آن را دانشمند و روشنفکر به‌حساب می‌آورند.	اهمیت خودباوری	منابع فرهنگی-ساختاری

[Downloaded from priw.ir on 2026-11-12]

٦٨	و از گهواره تا قبر به هرچه بنگریم اگر با واژه غربی و شرقی اسم‌گذاری شود مرغوب و موردتوجه و از مظاهر تمدن و پیشرفتگی محسوب، و اگر واژه‌های بومی خودی به کار رود مطرود و کهنه و واپس زده خواهد بود.	اهمیت خودباوری	منابع فرهنگی-ساختاری
٦٩	فرنگی مآبی از سرتاپا و در تمام نشست و برخاست‌ها و در معاشرت‌ها و تمام شئون زندگی موجب افتخار و سربلندی و تمدن و پیشرفت، و در مقابل، آداب‌ورسوم خودی، کهنه‌پرستی و عقب‌افتادگی است.	اهمیت خودباوری	منابع فرهنگی-ساختاری
٧٠	...بی‌اعتنایی به آنچه مربوط به مذهب و معنویات است از نشانه‌های روشنفکری و تمدن، و در مقابل، تعهد به این امور نشانه عقب‌ماندگی و کهنه‌پرستی است.	اهمیت خودباوری	منابع فرهنگی-ساختاری
٧١	و دیدیم که بسیاری از کارخانه‌ها و وسایل پیشرفته مثل هواپیماها و دیگر چیزها که گمان نمی‌رفت متخصصینِ ایران قادر به راه انداختن کارخانه‌ها و امثال آن باشند و همه دست‌ها را به‌سوی غرب یا شرق دراز کرده بودیم که متخصصین آنان این‌ها را به راه اندازند،...	اتکا به توانمندی داخلی	منابع انسانی
٧٢	باید هوشیار و بیدار و مراقب باشید که سیاست‌بازان پیوسته به غرب و شرق با وسوسه‌های شیطانی شما را به‌سوی این چپاولگران بین‌المللی نکشند؛ و با اراده مصمم و فعالیت و پشتکار خود به رفع وابستگی‌ها قیام کنید.	شناخت دسیسه‌های دشمن	منابع فرهنگی-ساختاری
٧٣	به‌شرط اتکال به خداوند تعالی و اتکا به نفس، و قطع وابستگی به دیگران و تحمل سختی‌ها برای رسیدن به زندگی شرافتمندانه و خارج شدن از تحت سلطه اجانب.	استقلال و عدم وابستگی	منابع فرهنگی-ساختاری
٧٤	از توطئه‌های بزرگ آنان، چنانچه اشاره شد و کراراً تذکر داده‌ام، به دست گرفتن مراکز تعلیم و تربیت خصوصاً دانشگاه‌ها است که مقدرات کشورها در دست محصولات آن‌ها است.	اهمیت دانشگاه‌ها و نهادهای آموزشی	منابع فرهنگی-ساختاری
٧٥	و اما در دانشگاه نقشه آن است که جوانان را از فرهنگ و ادب و ارزش‌های خودی منحرف کنند و به‌سوی شرق یا غرب بکشانند و دولتمردان را از بین اینان انتخاب و بر سرنوشت کشورها حکومت دهند تا به دست آن‌ها هرچه می‌خواهند انجام دهند.	اهمیت دانشگاه‌ها و نهادهای آموزشی	منابع فرهنگی-ساختاری

[Downloaded from priw.ir on 2026-11-12]

۷۶	و اینجانب به همه نوجوانان و جوانان در مرحله اول، و پدران و مادران و دوستان آن‌ها در مرحله دوم، و به دولتمردان و روشنفکران دلسوز برای کشور در مرحله بعد وصیت می‌کنم که در این امر مهم که کشورتان را از آسیب نگه می‌دارد، با جان و دل کوشش کنید.	تلاش برای سازندگی	منابع انسانی
۷۷	به همه نسل‌های مسلسل توصیه می‌کنم که برای نجات خود و کشور عزیز و اسلام آدم ساز، دانشگاه‌ها را از انحراف و غرب و شرق زدگی حفظ و پاسداری کنید، و با این عمل انسانی ـ اسلامی خود دست قدرت‌های بزرگ را از کشور قطع و آنان را ناامید نمایید. خدایتان پشتیبان و نگهدار باد.	استقلال و عدم وابستگی دانشگاه‌ها	منابع فرهنگی–ساختاری
۷۸	از مهمات امور، تعهد وکلای مجلس شورای اسلامی است. ما دیدیم که اسلام و کشور ایران چه صدمات بسیار غم‌انگیزی از مجلس شورای غیر صالح و منحرف، از بعد از مشروطه تا عصر رژیم جنایتکار پهلوی و از هر زمان بدتر و خطرناک‌تر در این رژیم تحمیلی فاسد خورد.	مسئولین صالح	منابع فرهنگی–ساختاری
۷۹	اکنون که با عنایت پروردگار وهمت ملت عظیم‌الشأن سرنوشت کشور به دست مردم افتاد و وکلا از خود مردم و با انتخاب خودشان، بدون دخالت دولت و خان‌های ولایات به مجلس شورای اسلامی راه یافتند،...	مشارکت افراد در سرنوشت کشور	منابع انسانی
۸۰	وصیت اینجانب به ملت در حال و آتیه آن است که با اراده مصمم خود و تعهد خود به احکام اسلام و مصالح کشور در هر دوره از انتخابات وکلای دارای تعهد به اسلام و جمهوری اسلامی که غالباً بین متوسطین جامعه و محرومین می‌باشند و غیر منحرف از صراط مستقیم...	مسئولین متعهد به اسلام	منابع اسلامی
۸۱	هرکس به مقدار توانش و حیطه نفوذش لازم است درخدمت اسلام و میهن باشد، ...	خدمت به اسلام	منابع انسانی
۸۲	و به اقلیت‌های مذهبی رسمی وصیت می‌کنم که از دوره‌های رژیم پهلوی عبرت بگیرند و وکلای خود را از اشخاص متعهد به مذهب خود و جمهوری اسلامی و غیر وابسته به قدرت‌های جهانخوار و بدون گرایش به مکتب‌های الحادی و انحرافی و التقاطی انتخاب نمایند.	مسئولین متعهد و مستقل	منابع فرهنگی–ساختاری

[Downloaded from priw.ir on 2026-11-12]

۸۳	و از همه نمایندگان خواستارم که با کمال حسن نیت و برادری باهم مجلسان خود رفتار، و همه کوشا باشند که قوانین خدای نخواسته از اسلام منحرف نباشد و همه به اسلام و احکام آسمانی آن وفادار باشید تا به سعادت دنیا و آخرت نائل آیید.	پیروی از آموزه‌های اسلامی	منابع اسلامی
۸٤	و از شورای محترم نگهبان می‌خواهم و توصیه می‌کنم، چه در نسل حاضر و چه در نسل‌های آینده، که با کمال دقت و قدرت وظایف اسلامی و ملی خود را ایفا و تحت تأثیر هیچ قدرتی واقع نشوند و از قوانین مخالف با شرع مطهر و قانون اساسی بدون هیچ ملاحظه جلوگیری نمایند.	پیروی از آموزه‌های اسلامی	منابع اسلامی
۸۵	چه هیچ علاجی بالاتر و والاتر از آن نیست که ملت در سرتاسر کشور در کارهایی که محول به اوست بر طبق ضوابط اسلامی و قانون اساسی انجام دهد.	قانون‌مداری اسلامی در جامعه	منابع فرهنگی-ساختاری
۸٦	در تعیین رئیس‌جمهور و وکلای مجلس با طبقهٔ تحصیلکردهٔ متعهد و روشنفکر با اطلاع از مجاری امور و غیر وابسته به کشورهای قدرتمند استثمارگر و ...	اهمیت انتخابات	منابع فرهنگی-ساختاری
۸۷	و توجه داشته باشند رئیس‌جمهور و وکلای مجلس از طبقه‌ای باشند؛ که محرومیت و مظلومیت مستضعفان و محرومان جامعه را لمس نموده و در فکر رفاه آنان باشند،...	حمایت از محرومان	منابع انسانی
۸۸	و باید بدانیم که اگر رئیس‌جمهور و نمایندگان مجلس، شایسته و متعهد به اسلام و دلسوز برای کشور و ملت باشند، بسیاری از مشکلات پیش نمی‌آید؛ و مشکلاتی اگر باشد رفع می‌شود.	پیروی از آموزه‌های اسلامی	منابع اسلامی
۸۹	و وصیت اینجانب به رهبر و شورای رهبری در این عصر که عصر تهاجم ابرقدرت‌ها و وابستگان به آنان در داخل و خارج کشور به جمهوری اسلامی و در حقیقت به اسلام است در پوشش جمهوری اسلامی و در عصرهای آینده، آن است که خود را وقف در خدمت به اسلام و جمهوری اسلامی و محرومان و مستضعفان بنمایند؛ ...	حمایت از محرومان	منابع انسانی
۹۰	وصیت اینجانب به رهبر و شورای رهبری آن است که در تعیین عالی‌ترین مقام قضایی که در عهده دارند، کوشش کنند که اشخاص متعهد سابقه‌دار و صاحب‌نظر در امور شرعی و اسلامی و در سیاست را نصب نمایند.	اهمیت کارگزاران متعهد	منابع فرهنگی-ساختاری

[Downloaded from priw.ir on 2026-11-12]

۹۱	و از شورایعالی قضایی می‌خواهم امر قضاوت را که در رژیم سابق به وضع أسفناک و غم‌انگیزی درآمده بود با جدیت سروسامان دهند؛ و دست کسانی که با جان و مال مردم بازی می‌کنند و آنچه نزد آنان مطرح نیست عدالت اسلامی است از این کرسی پراهمیت کوتاه کنند.	اهمیت قضات عادل	منابع فرهنگی-ساختاری
۹۲	و از بالاترین و والاترین حوزه‌هایی که لازم است به‌طور همگانی مورد تعلیم و تعلم قرار گیرد، علوم معنوی اسلامی [است]، از قبیل علم اخلاق و تهذیب نفس و سیر و سلوک الی الله ـ رزقنا الله و ایاکم ـ که جهاد اکبر می‌باشد.	اخلاق‌مداری در جامعه	منابع فرهنگی-ساختاری
۹۳	با پشتیبانی مردم خصوصاً طبقات محروم بود که پیروزی حاصل شد و دست ستم‌شاهی از کشور و ذخائر آن کوتاه گردید؛ و اگر روزی از پشتیبانی آنان محروم شوید، شماها کنار گذاشته می‌شوید و همچون رژیم شاهنشاهی ستمکار به‌جای شما ستم‌پیشگان پست‌ها را اشغال می‌نمایند.	پشتیبانی از مردم	منابع انسانی
۹٤	و در همین انگیزه به وزرای کشور در طول تاریخ آینده توصیه می‌کنم که در انتخاب استاندارها دقت کنند اشخاص لایق، متدین، متعهد، عاقل و سازگار با مردم انتخاب نمایند، تا آرامش در کشور هرچه بیشتر حکم‌فرما باشد.	اهمیت کارگزاران متعهد	منابع فرهنگی-ساختاری
۹۵	و وصیت من به وزرای خارجه در این زمان و زمان‌های بعد آن است که مسئولیت شما بسیار زیاد است، چه در اصلاح و تحول وزارتخانه و سفارتخانه‌ها؛ و چه در سیاست خارجی حفظ استقلال و منافع کشور و روابط حسنه با دولت‌هایی که قصد دخالت در امور کشور ما را ندارند.	استقلال و عدم وابستگی	منابع فرهنگی-ساختاری
۹٦	و از هر امری که شائبه وابستگی با همهٔ ابعادی که دارد به‌طور قاطع احتراز نمایید؛ و باید بدانید که وابستگی در بعض امور هرچند ممکن است ظاهر فریبنده‌ای داشته باشد یا منفعت و فایده‌ای در حال داشته باشد، لکن در نتیجه، ریشهٔ کشور را به تباهی خواهد کشید.	استقلال و عدم وابستگی	منابع فرهنگی-ساختاری
۹۷	و وصیت من به ملت‌های کشورهای اسلامی است که انتظار نداشته باشید که از خارج کسی به شما در رسیدن به هدف که آن اسلام و پیاده کردن احکام اسلام است کمک کند؛ خود باید به این امر حیاتی که آزادی و استقلال را تحقق می‌بخشد قیام کنید.	اهمیت خودباوری	منابع فرهنگی-ساختاری

[Downloaded from priw.ir on 2026-11-12]

۹۸	و علمای اعلام و خطبای محترم کشورهای اسلامی دولت‌ها را دعوت کنند که از وابستگی به قدرت‌های بزرگ خارجی خود را رها کنند و با ملت خود تفاهم کنند؛ در این صورت پیروزی را در آغوش خواهند کشید.	استقلال و عدم وابستگی	منابع فرهنگی-ساختاری
۹۹	نیز ملت‌ها را دعوت به وحدت کنند؛ و از نژادپرستی که مخالف دستور اسلام است بپرهیزند؛ و با برادران ایمانی خود در هر کشوری و با هر نژادی که هستند دست برادری دهند که اسلام بزرگ آنان را برادر خوانده.	وحدت مسلمین	منابع انسانی
۱۰۰	و اگر این برادری ایمانی با همت دولت‌ها و ملت‌ها و با تأیید خداوند متعال روزی تحقق یابد، خواهید دید که بزرگ‌ترین قدرت جهان را مسلمین تشکیل می‌دهند. به امید روزی که با خواست پروردگار عالم این برادری و برابری حاصل شود.	وحدت مسلمین	منابع انسانی
۱۰۱	ما اکنون، در این زمان که دست ابرقدرت‌ها را از کشور خود کوتاه کردیم، مورد تهاجم تبلیغاتی تمام رسانه‌های گروهی وابسته به قدرت‌های بزرگ هستیم. چه دروغ‌ها و تهمت‌ها که گویندگان و نویسندگان وابسته به ابرقدرت‌ها به این جمهوری اسلامی نوپا نزده و نمی‌زنند.	شناخت دسیسه‌های دشمن	منابع فرهنگی-ساختاری
۱۰۲	و وصیت اینجانب به وزارت ارشاد در همهٔ اعصار خصوصاً عصر حاضر که ویژگی خاصی دارد، آن است که برای تبلیغ حق مقابل باطل و ارائه چهره حقیقی جمهوری اسلامی کوشش کنند.	تبلیغات مؤثر	منابع فرهنگی-ساختاری
۱۰۳	و قدرت تبلیغاتی ما بسیار ضعیف و ناتوان است و می‌دانید که امروز جهان روی تبلیغات می‌چرخد.	تبلیغات مؤثر	منابع فرهنگی-ساختاری
۱۰٤	و مسئله تبلیغ تنها به عهدهٔ وزارت ارشاد نیست بلکه وظیفهٔ همهٔ دانشمندان و گویندگان و نویسندگان و هنرمندان است. باید وزارت خارجه کوشش کند تا سفارتخانه‌ها نشریات تبلیغی داشته باشند و چهره نورانی اسلام را برای جهانیان روشن نمایند.	تبلیغات مؤثر	منابع فرهنگی-ساختاری
۱۰۵	اگر دانشگاه‌ها و مراکز تعلیم و تربیتِ دیگر با برنامه‌های اسلامی و ملی در راه منافع کشور به تعلیم و تهذیب و تربیت کودکان و نوجوانان و جوانان جریان داشتند، هرگز میهن ما در حلقوم انگلستان و پس‌ازآن امریکا و شوروی فرو نمی‌رفت.	اهمیت دانشگاه‌ها و نهادهای آموزشی	منابع فرهنگی-ساختاری

[Downloaded from priw.ir on 2026-11-12]

۱۰۶	و هرگز قراردادهای خانه خراب‌کن بر ملت محروم غارت‌زده تحمیل نمی‌شد و هرگز پای مستشاران خارجی به ایران باز نمی‌شد و هرگز ذخائر ایران و طلای سیاه این ملت رنجدیده در جیب قدرت‌های شیطانی ریخته نمی‌شد و هرگز دودمان پهلوی و وابسته‌های به آن اموال ملت را نمی‌توانستند به غارت ببرند.	استقلال و عدم وابستگی	منابع فرهنگی-ساختاری
۱۰۷	اگر مجلس و دولت و قوهٔ قضاییه و سایر ارگان‌ها از دانشگاه‌های اسلامی و ملی سرچشمه می‌گرفت ملت ما امروز گرفتار مشکلات خانه‌برانداز نبود.	اهمیت دانشگاه‌ها و نهادهای آموزشی	منابع فرهنگی-ساختاری
۱۰۸	و دانشگاه‌ها اگر اسلامی ـ انسانی ـ ملی بود، می‌توانست صدها و هزارها مدرس به جامعه تحویل دهد؛ لکن چه غم‌انگیز و اسفبار است که دانشگاه‌ها و دبیرستان‌ها به دست کسانی اداره می‌شد و عزیزان ما به دست کسانی تعلیم و تربیت می‌دیدند که جز اقلیت مظلوم محرومی همه از غرب‌زدگان و شرق زدگان با برنامه و نقشهٔ دیکته شده در دانشگاه‌ها کرسی داشتند.	اهمیت دانشگاه‌ها و نهادهای آموزشی	منابع فرهنگی-ساختاری
۱۰۹	و وصیت اینجانب به جوانان عزیز دانشسراها و دبیرستان‌ها و دانشگاه‌ها آن است که خودشان شجاعانه در مقابل انحرافات قیام نمایند تا استقلال و آزادی خود و کشور و ملت خودشان مصون باشد.	مقابله با انحرافات	منابع فرهنگی-ساختاری
۱۱۰	و لازم است توجه داشته باشند که در دنیا آنچه که مورد بهره‌برداری برای قدرت‌های بزرگ و سیاست‌های مخرب، بیشتر از هر چیز و هر گروهی است، قوای مسلح است.	توجه به نیروهای مسلح	منابع نظامی
۱۱۱	قوای مسلح است که با بازی‌های سیاسی، کودتاها و تغییر حکومت‌ها و رژیم‌ها به دست آنان واقع می‌شود؛ و سودجویان دغل بعض سران آنان را می‌خرند و با دست آنان و توطئه‌های فرماندهان بازی‌خوردهٔ کشورها را به دست می‌گیرند، و ملت‌های مظلوم را تحت سلطه قرار داده و استقلال و آزادی را از کشورها سلب می‌کنند.	نقش نیروهای مسلح در حکومت	منابع نظامی
۱۱۲	و در ایران نیز که این معجزهٔ عصر به دست ملت انجام گرفت، قوای مسلح متعهد و فرماندهان پاک و میهن‌دوست سهم بسزائی داشتند.	نیروهای مسلح میهن‌دوست	منابع نظامی

[Downloaded from priw.ir on 2026-11-12]

۱۱۳	و امروز که جنگ لعنتی و تحمیلی صدام تکریتی به امر و کمک امریکا و سایر قدرت‌ها پس از نزدیک به دو سال با شکست سیاسی و نظامی ارتش متجاوز بعث و پشتیبانان قدرتمند و وابستگان به آنان روبه‌رو است، باز قوای مسلح نظامی و انتظامی و سپاهی و مردمی با پشتیبانی بی‌دریغ ملت در جبهه‌ها و پشت جبهه‌ها این افتخار بزرگ را آفریدند و ایران را سرافراز نمودند.	پشتیبانی مردم از نیروهای مسلح	منابع نظامی
۱۱٤	و نیز شرارت‌ها و توطئه‌های داخلی را که به دست عروسک‌های وابسته به غرب و شرق برای براندازی جمهوری اسلامی بسیج شده بودند با دست توانای جوانان کمیته‌ها و پاسداران بسیج و شهربانی و با کمک ملت غیرتمند در هم شکسته شد؛ و همین جوانان فداکار عزیزند که شب‌ها بیدارند تا خانواده‌ها با آرامش استراحت کنند. خدایشان یار و مددکار باد.	فداکاری پاسداران	منابع نظامی
۱۱۵	بیدار باشید و هوشیار که بازیگران سیاسی و سیاستمداران حرفه‌ای غرب و شرق‌زده و دست‌های مرموز جنایتکاران پشت پرده لبهٔ تیز سلاح خیانت و جنایتکارشان از هر سو و بیشتر از هر گروه متوجه به شما عزیزان است.	شناخت دسیسه‌های دشمن	منابع فرهنگی-ساختاری
۱۱٦	وصیت اکید من به قوای مسلح آن است که همان‌طور که از مقررات نظام، عدم دخول نظامی در احزاب و گروه‌ها و جبهه‌ها است به آن عمل نمایند؛ و قوای مسلح مطلقاً، چه نظامی و انتظامی و پاسدار و بسیج و غیر این‌ها، در هیچ حزب و گروهی وارد نشده و خود را از بازی‌های سیاسی دور نگه دارند. در این صورت می‌توانند قدرت نظامی خود را حفظ...	حفظ قدرت نظامی	منابع نظامی
۱۱۷	و هم در اینجا باید بیفزایم که احتیاج ما پس از این‌همه عقب‌ماندگی مصنوعی به صنعت‌های بزرگ کشورهای خارجی حقیقتی است انکارناپذیر؛ و این به آن معنی نیست که ما باید در علوم پیشرفته به یکی از دو قطب وابسته شویم.	استقلال و عدم وابستگی	منابع فرهنگی-ساختاری
۱۱۸	رادیو و تلویزیون و مطبوعات و سینماها و تئاترها از ابزارهای مؤثر تباهی و تخدیر ملت‌ها، خصوصاً نسل جوان بوده است. در این صدسال اخیر به‌ویژه نیمهٔ دوم آن، چه نقشه‌های بزرگی از این ابزار، چه در تبلیغ ضد اسلام و ضد روحانیت خدمتگزار، و چه در تبلیغ استعمارگران غرب و شرق، کشیده شد.	شناخت دسیسه‌های دشمن	منابع فرهنگی-ساختاری

[Downloaded from priw.ir on 2026-11-12]

۱۱۹	و از آن‌ها برای درست کردن بازار کالاها خصوصاً تجملی و تزئینی از هر قماش، از تقلید در ساختمان‌ها و تزئینات و تجملات آن‌ها و تقلید در اجناس نوشیدنی و پوشیدنی و در فرم آن‌ها استفاده کردند، به‌طوری‌که افتخار بزرگِ فرنگی مآب بودن در تمام شئون زندگی از رفتار و گفتار و پوشش و فرم آن...	پرهیز از غربت‌زدگی	منابع فرهنگی-ساختاری
۱۲۰	فیلم‌های تلویزیون از فرآورده‌های غرب یا شرق بود که طبقهٔ جوان زن و مرد را از مسیر عادی زندگی و کار و صنعت و تولید و دانش منحرف و به‌سوی بی‌خبری از خویش و شخصیت خود و یا بدبینی و بدگمانی به همه‌چیز خود و کشور خود، حتی فرهنگ و ادب و مآثر پر ارزشی که بسیاری از آن با دست خیانت‌کار سودجویان، به کتابخانه‌ها و موزه‌های غرب و شرق منتقل گردیده است.	پرهیز از غربت‌زدگی	منابع فرهنگی-ساختاری
۱۲۱	مجله‌ها با مقاله‌ها و عکس‌های افتضاح بار و أسف‌انگیز، و روزنامه‌ها با مسابقات در مقالات ضد فرهنگی خویش و ضد اسلامی با افتخار، مردم به‌ویژه طبقهٔ جوان مؤثر را به‌سوی غرب یا شرق هدایت می‌کردند.	پرهیز از غربت‌زدگی	منابع فرهنگی-ساختاری
۱۲۲	و باید همه بدانیم که آزادی به شکل غربی آن، که موجب تباهی جوانان و دختران و پسران می‌شود، ازنظر اسلام و عقل محکوم است؛ و تبلیغات و مقالات و سخنرانی‌ها و کتب و مجلات برخلاف اسلام و عفت عمومی و مصالح کشور حرام است.	پرهیز از غربت‌زدگی	منابع فرهنگی-ساختاری
۱۲۳	شما در این سال‌های پیروزی انقلاب دیدید که ادعاهای آنان با رفتار و عملشان مخالف است و ادعاها فقط برای فریب جوانان صاف‌دل است؛ و می‌دانید که شما قدرتی در مقابل سیل خروشان ملت ندارید.	اهمیت خودباوری	منابع فرهنگی-ساختاری
۱۲٤	یکی از اموری که لازم به توصیه و تذکر است، آن است که اسلام نه با سرمایه‌داری ظالمانه و بی‌حساب و محروم کنندهٔ توده‌های تحت ستم و مظلوم موافق است، بلکه آن را به‌طورجدی در کتاب و سنت محکوم می‌کند و مخالف عدالت اجتماعی می‌داند.	اهمیت عدالت اجتماعی	منابع اسلامی

[Downloaded from priw.ir on 2026-11-12]

۱۲۵	بلکه اسلام یک رژیم معتدل با شناخت مالکیت و احترام به آن به نحو محدود در پیدا شدن مالکیت و مصرف، که اگر به‌حق به آن عمل شود چرخ‌های اقتصاد سالم به راه می‌افتد و عدالت اجتماعی، که لازمهٔ یک رژیم سالم است تحقق می‌یابد.	اهمیت اقتصاد سالم	منابع اسلامی
۱۲۶	و به مالکیت و سرمایه‌های مشروع با حدود اسلامی احترام گذارید، و به ملت اطمینان دهید تا سرمایه‌ها و فعالیت‌های سازنده به کار افتند و دولت و کشور را به خودکفایی و صنایع سبک و سنگین برسانند.	حمایت از فعالیت‌های سازنده	منابع فرهنگی-ساختاری
۱۲۷	و به همه در کوشش برای رفاه طبقات محروم وصیت می‌کنم که خیر دنیا و آخرت شماها رسیدگی به حال محرومان جامعه است که در طول تاریخ ستم‌شاهی و خان‌خانی در رنج و زحمت بوده‌اند.	حمایت از محرومان	منابع انسانی
۱۲۸	و شما ای مستضعفان جهان و ای کشورهای اسلامی و مسلمانان جهان بپاخیزید و حق را با چنگ و دندان بگیرید و از هیاهوی تبلیغاتی ابرقدرت‌ها و عُمال سرسپردهٔ آنان نترسید.	مقاومت افراد در مقابل ابرقدرت‌ها	منابع انسانی
۱۲۹	و خود و طبقات خدمتگزار متعهد، زمام امور را به دست گیرید و همه در زیر پرچم پرافتخار اسلام مجتمع، و با دشمنان اسلام و محرومان جهان به دفاع برخیزید؛	اهمیت خدمتگزاران متعهد	منابع انسانی
۱۳۰	در این انگیزه است که همهٔ اولیا شهادت را در راه آن به آغوش می‌کشند و مرگ سرخ را «احلی من العسل» می‌دانند؛ و جوانان شما در جبهه‌ها جرعه‌ای از آن را نوشیده و به وجد آمده‌اند	روحیه فداکاری و شهادت‌طلبی	منابع انسانی
۱۳۱	و تا این روح تعاون و تعهد در جامعه برقرار است کشور عزیز از آسیب دهر ان‌شاءالله تعالی مصون است.	روحیه تعاون و تعهد	منابع انسانی
۱۳۲	و وصیت من به همه آن است که با یاد خدای متعال به‌سوی خودشناسی و خودکفایی و استقلال، با همهٔ ابعادش به‌پیش، و بی‌تردید دست خدا با شما است.	استقلال و عدم وابستگی	منابع فرهنگی-ساختاری
۱۳۳	و اینجانب با آنچه در ملت عزیز از بیداری و هوشیاری و تعهد و فداکاری و روح مقاومت و صلابت در راه حق می‌بینم و امید آن دارم که به فضل خداوند متعال این معانی انسانی به اعقاب ملت منتقل شود و نسلاً بعد نسل بر آن افزوده گردد.	روحیه مقاومت و فداکاری	منابع انسانی

پس از استخراج کدها و کلمات کلیدی از وصیت‌نامه الهی سیاسی امام خمینی و تقسیم آن‌ها در قالب مضامین پایه و سازمان دهنده (جدول ۱)، در جدول ۲ نسبت به تقسیم‌بندی این

[Downloaded from priw.ir on 2026-11-12]

مضامین اقدام شده است. شایان ذکر است، استخراج و دسته‌بندی این کدها بر اساس روش تحلیل مضمون به انجام رسیده است.

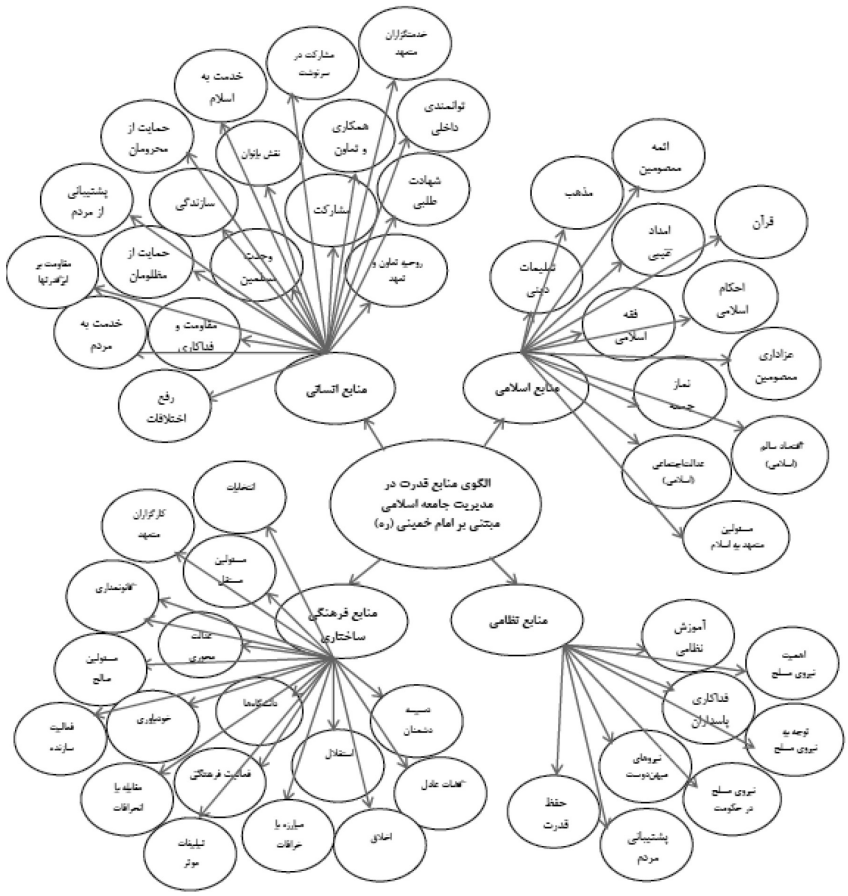
جدول ۲. دسته‌بندی مضامین پایه و سازمان دهنده منابع قدرت در جامعه اسلامی مبتنی بر وصیت‌نامه الهی-سیاسی امام خمینی (ره)

(یافته‌های نگارندگان)

منابع نظامی	منابع فرهنگی-ساختاری	منابع انسانی	منابع اسلامی
پیروی از ائمه معصومین	همکاری و تعاون	شناخت دسیسه دشمنان	آموزش نظامی
پیروی از قرآن	مشارکت در فعالیت‌ها	مبارزه با خرافات	اهمیت نیروهای مسلح
پیروی از مذهب	اهمیت نقش بانوان	استقلال و عدم وابستگی	فداکاری پاسداران
پیروی از تعلیمات دینی	وحدت مسلمین	اهمیت تبلیغات و فعالیت فرهنگی	توجه به نیروهای مسلح
اهمیت امداد غیبی	حمایت از مظلومان	اهمیت دانشگاه‌ها و نهادهای آموزشی	نقش نیروهای مسلح در حکومت
پیروی از فقه اسلامی	روحیه مقاومت و فداکاری	عدالت محوری در جامعه	نیروهای مسلح میهن‌دوست
عدم انحراف از احکام اسلامی	اهمیت خدمت‌رسانی به مردم	اهمیت خودباوری	پشتیبانی مردم از نیروهای مسلح
اهمیت نماز جمعه	کنارگذاشتن اختلافات	مسئولین صالح	حفظ قدرت نظامی
اهمیت عزاداری ائمه معصومین	اتکا به توانمندی داخلی	مسئولین متعهد و مستقل	
مسئولین متعهد به اسلام	تلاش برای سازندگی	قانون‌مداری اسلامی در جامعه	
اهمیت عدالت اجتماعی	مشارکت افراد در سرنوشت کشور	اهمیت انتخابات	
اهمیت اقتصاد سالم	خدمت به اسلام	اهمیت کارگزاران متعهد	
	حمایت از محرومان	اهمیت قضات عادل	
	پشتیبانی از مردم	اخلاق‌مداری در جامعه	
	مقاومت افراد در مقابل ابرقدرت‌ها	تبلیغات مؤثر	
	اهمیت خدمتگزاران متعهد	مقابله با انحرافات	
	روحیه فداکاری و شهادت‌طلبی	حمایت از فعالیت‌های سازنده	
	روحیه تعاون و تعهد		

[Downloaded from priw.ir on 2026-11-12]

با توجه به نتایج به‌دست‌آمده از تحلیل مضمون وصیت‌نامه الهی-سیاسی امام خمینی (ره)، شبکه مضامین و الگوی مفهومی قدرت سیاسی در جامعه اسلامی (شامل ۵۵ مضمون پایه، ٤ مضمون سازمان‌دهنده و مضمون فراگیر قدرت سیاسی) بر طبق شکل ۱ ارائه می‌گردد که بر اساس روش تحلیل مضمون، با توجه به مضامین به‌دست‌آمده نسبت به ترسیم شبکه مضامین اقدام می‌شود. شایان‌ذکر است، دسته‌بندی کدهای باز در قالب مضامین پایه، مؤلفه‌های شبکه مضامین را تشکیل می‌دهد، و دسته‌بندی این مؤلفه‌ها در قالب مضامین سازمان‌دهنده، شاخص‌های شبکه مضامین را تشکیل می‌دهد. نهایتاً، این مؤلفه‌ها و شاخص‌ها، مضمون فراگیر و یا متغیر ملاک این پژوهش را که قدرت سیاسی باشد شکل می‌دهند.

شکل ۲: شبکه مضامین منابع قدرت در جامعه اسلامی مبتنی بر وصیت‌نامه الهی-سیاسی امام خمینی (ره)
(یافته‌های نگارندگان)

انجمن مطالعات جهان اسلام
Islamic World Studies Association
جمعیة دراسات العالم الاسلامی
فصلنامه علمی -پژوهشی
پژوهشهای سیاسی جهان اسلام

[Downloaded from priw.ir on 2026-11-12]

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر در راستای تولید علوم بومی با یک پرسش اساسی که «الگوی منابع قدرت سیاسی در جامعه اسلامی مبتنی بر وصیت‌نامه الهی–سیاسی امام خمینی (ره) چگونه می‌باشد؟» شکل‌گرفته است. قدرت، قدرت سیاسی، و منابع قدرت از مفاهیم پرکاربرد علم مدیریت و علوم سیاسی است و که تعالی جامعه را به همراه خواهد داشت. از این منظر، این پژوهش، ضمن مطالعه عمیق مبانی نظری و ادبیات موضوع، با استفاده از روش تحلیل مضمون، به بررسی وصیت‌نامه الهی–سیاسی امام خمینی (ره) پرداخته است؛ و بدین طریق کوشش شده به پرسش اصلی تحقیق پاسخ داده شود. در این پژوهش، نهایتاً با استخراج ۱۳۳ کد باز (طبق جدول ۱)، ۵۵ مضمون پایه و ٤ مضمون سازمان‌دهنده (طبق جدول ۲)، شبکه مضامین و نیز الگوی منابع قدرت سیاسی در جامعه اسلامی مبتنی بر وصیت‌نامه الهی–سیاسی امام خمینی (ره) ارائه شد (شکل ۱ و ۲). الگوی ارائه‌شده توسط پژوهش حاضر، به ٤ شاخص کلی (منابع اسلامی، منابع انسانی، منابع فرهنگی–ساختاری، و منابع نظامی) و ۵۵ مؤلفه ذیل این چهار شاخص تقسیم می‌شود و به تمام جوانب منابع قدرت اشاره دارد. در شاخص منابع اسلامی، ۱۲ مؤلفه پیروی از ائمه معصومین، پیروی از قرآن، پیروی از مذهب، پیروی از تعلیمات دینی، اهمیت امداد غیبی، پیروی از فقه اسلامی، عدم انحراف از احکام اسلامی، اهمیت نماز جمعه، اهمیت عزاداری ائمه معصومین، مسئولین متعهد به اسلام، اهمیت عدالت اجتماعی، اهمیت اقتصاد سالم شناسایی و معرفی شدند. در منابع انسانی، ۱۸ مؤلفه همکاری و تعاون، مشارکت در فعالیت‌ها، اهمیت نقش بانوان، وحدت مسلمین، حمایت از مظلومان، روحیه مقاومت و فداکاری، اهمیت خدمت‌رسانی به مردم، کنارگذاشتن اختلافات، اتکا به توانمندی داخلی، تلاش برای سازندگی، مشارکت افراد در سرنوشت کشور، خدمت به اسلام، حمایت از محرومان، پشتیبانی از مردم، مقاومت افراد در مقابل ابرقدرت‌ها، اهمیت خدمتگزاران متعهد، روحیه فداکاری و شهادت‌طلبی، روحیه تعاون و تعهد شناسایی و معرفی شدند. در شاخص عوامل فرهنگی–ساختاری، ۱۷ مؤلفه شناخت دسیسه دشمنان، مبارزه با خرافات، استقلال و عدم وابستگی، اهمیت تبلیغات و فعالیت فرهنگی، اهمیت دانشگاه‌ها و نهادهای آموزشی، عدالت محوری در جامعه، اهمیت خودباوری، مسئولین صالح، مسئولین متعهد و مستقل، قانون‌مداری اسلامی در جامعه، اهمیت انتخابات، اهمیت کارگزاران متعهد،

انجمن مطالعات جهان اسلام
Islamic World Studies Association
جمعیة دراسات العالم الاسلامی
فصلنامه علمی –پژوهشی
پژوهشهای سیاسی جهان اسلام

[Downloaded from priw.ir on 2026-11-12]

اهمیت قضات عادل، اخلاق‌مداری در جامعه، تبلیغات مؤثر، مقابله با انحرافات، حمایت از فعالیت‌های سازنده معرفی و شناسایی شدند؛ و نهایتاً در منابع نظامی، ۸ مؤلفه آموزش نظامی، اهمیت نیروهای مسلح، فداکاری پاسداران، توجه به نیروهای مسلح، نقش نیروهای مسلح در حکومت، نیروهای مسلح میهن‌دوست، پشتیبانی از نیروهای مسلح، حفظ قدرت نظامی شناسایی و معرفی شدند.

شایان‌ذکر است که الگوی ارائه‌شده در پژوهش حاضر، نسبت به الگوهای رایج غربی تفاوت‌هایی اساسی دارد. الگوی ارائه‌شده توسط پژوهش حاضر، مبتنی بر وصیت‌نامه الهی-سیاسی امام خمینی (ره) می‌باشد و با توجه به شرایط حاکم بر کشور، ارائه شده است. شایان‌ذکر است، به‌کارگیری مدل‌های بومی استنباط شده از بیانات، توصیه‌ها و اندیشه‌های امام خمینی (ره) به دلیل بینش عمیق ایشان نسبت به قوت‌ها، ضعف‌ها، فرصت‌ها و تهدیدهایی که کشور با آن مواجه است و یا در آینده مواجه خواهد بود، و نیز قدرت رهبری و مدیریتی ایشان، می‌تواند ضامن پیشرفت و موفقیت سازمان‌ها باشد. همان‌طور که مشاهده می‌شود، مسائلی که کشور در حال حاضر با آن مواجه است با مواردی که امام خمینی (ره) در دهه‌های قبل آن‌ها را توصیه نموده، همسویی قابل توجهی دارد.

با توجه به مؤلفه‌های شاخص منابع اسلامی، امام خمینی (ره) تأکید ویژه‌ای بر پیروی از آموزه‌های اسلامی دارند. همان‌طوری که مشاهده می‌شود، امروزه سعی دشمن بر این است تا ارزش‌های اسلامی را از بین برده و یا کمرنگ نماید و جامعه را از خط دین‌داری و دین‌مداری خارج نماید. علاوه بر این، تمام مسائل موجود در جامعه فعلی را نباید به گردن دشمن خارجی انداخت، بلکه دشمنان و منافقین داخلی نیز نقش بسزایی در این حوزه ایفا می‌نمایند که شایسته است با آن مقابله شود. با توجه به مؤلفه‌های شاخص منابع انسانی، امام خمینی (ره) تأکید ویژه‌ای بر مشارکت تمام اقشار جامعه در فعالیت‌های سازنده دارند. علاوه بر این، بر مسئولان جامعه نیز لازم است از مستضعفان و محرومان جامعه حمایت نمایند و بدین‌صورت است که انقلاب اسلامی را که انقلاب مستضعفین است به سرمنزل مقصود که انشا الله حکومت نهایی صالحان بر زمین است با توجه به تقویت روحیه مقاومت و شهادت‌طلبی و ایثار، می‌رسانند. با توجه به مؤلفه‌های شاخص منابع فرهنگی-ساختاری، امام خمینی تأکید ویژه‌ای بر شناخت فعالیت‌های ضد فرهنگی دشمنان و نیز تقویت فعالیت‌های سازنده فرهنگی دارد. علاوه بر این،

[Downloaded from priw.ir on 2026-11-12]

ازنظر ایشان، خودباوری، استقلال و عدم وابستگی به بیگانگان نیز از مؤلفه‌های فرهنگی مهم هستند که مورد تأکید ایشان است. مؤلفه‌های فرهنگی از پیچیدگی خاصی برخوردار هستند و با مؤلفه‌های ساختاری ارتباط تنگاتنگی دارند. به‌عنوان مثال، در جامعه‌ای که عدالت‌محوری در تمام امور جاری است و قانون‌مداری در ساختار کشور حاکم است، فعالیت‌های ضد فرهنگی دشمن جهت تضعیف خودباوری، و وابسته نمودن افراد به بیگانگان و ... سودی نخواهد داشت. نهایتاً اینکه، مؤلفه‌های نظامی نیز مورد تأکید ویژه امام خمینی (ره) بوده‌اند. همان‌طوری که امروزه شاهد آن هستیم، دشمنان تمرکز خود را بر تضعیف بنیه نظامی و دفاعی کشور معطوف داشته‌اند تا آسیب‌پذیری کشور را در مقابل تهدیدات افزایش دهند و قدرت چانه‌زنی خود را نیز بدین طریق بالا برند. در جامعه‌ای که به مؤلفه‌های اسلامی، مؤلفه‌های انسانی، مؤلفه‌های فرهنگی–ساختاری، و مؤلفه‌های نظامی توجه ویژه‌ای شود، مطمئناً از مزایای قدرت غنی سیاسی بهره می‌برد و به چشم‌انداز خویش نائل خواهد آمد. در چنین جامعه‌ای، قدرت غنی سیاسی، قدرت‌های مادی بیگانگان را نه‌تنها خنثی می‌نماید بلکه با تمسک به منابع دینی، بومی، فرهنگی، ساختاری و ... از آنان پیش خواهد افتاد.

در پژوهش حاضر، الگوی قدرت سیاسی در جامعه اسلامی مبتنی بر وصیت‌نامه الهی–سیاسی امام خمینی (ره) طراحی و تبیین شده است. شایسته است تا پژوهش‌های آتی، در استخراج مؤلفه‌های قدرت سیاسی در جامعه اسلامی دیگر منابع دینی ازجمله قرآن، نهج‌البلاغه، و ... اهتمام ورزند و با توجه به اهمیت نقش قدرت سیاسی در جامعه اسلامی، الگوی بومی ارائه‌شده توسط این پژوهش را بهبود بخشند. علاوه بر این، پژوهش حاضر، مؤلفه‌های قدرت سیاسی را در قالب چهار شاخص اسلامی، انسانی، فرهنگی–ساختاری و نظامی تقسیم‌بندی کرده است. به پژوهش‌گران توصیه می‌شود ضمن دقت نظر در مؤلفه‌های استخراج‌شده در این پژوهش، و نیز مطالعه مجدد مضامین وصیت‌نامه الهی–سیاسی امام خمینی (ره)، امکان ایجاد دسته‌بندی‌های جدیدی از مضامین پایه و سازمان‌دهنده جهت بهبود الگوی حاضر را مورد بررسی قرار دهند.

انجمن مطالعات جهان اسلام
Islamic World Studies Association
جمعیة دراسات العالم الاسلامی
فصلنامه علمی –پژوهشی
پژوهشهای سیاسی جهان اسلام

[Downloaded from priw.ir on 2026-11-12]

منابع

۱. *قرآن کریم*، ترجمه آیت الله مکارم شیرازی.

۲. ابن منظور (۱۹۸۸). *لسان العرب*. دارالجمیل بیروت.

۳. آریان پور، عباس (۱۳٦٦). *فرهنگ فشرده انگلیسی به فارسی*، چاپ نهم، تهران: امیرکبیر.

٤. افضلی، رسول؛ ذکی، یاشار؛ دشتی، محمدحسین (۱۳۹۷). مؤلفه‌های قدرت نرم نظام جمهوری اسلامی ایران و ظرفیت‌های آن در عرصه بین‌الملل از دید کارشناسان. *فصلنامه پژوهش‌های سیاسی جهان اسلام*. ۸ (۲): ۱۲۱-۱٤۲

۵. حبیب زاده، توکل؛ فتاحی زفرقندی، علی (۱۳۹۳). قدرت سیاسی؛ مطالعه تطبیقی در اندیشه لیبرال و اسلامی. *مطالعات حقوق تطبیقی*. ۵(۲): ۳۵۹-۳۷۸.

٦. خاکی، غلامرضا (۱۳۹۰). *روش تحقیق با رویکردی به پایان‌نامه نویسی*. تهران: بازتاب.

۷. دانایی‌فرد، حسن؛ سید مهدی الوانی و عادل آذر (۱۳۹٦). *روش‌شناسی پژوهش کیفی در مدیریت: رویکردی جامع*، انتشارات صفار.

۸. دهخدا، علی اکبر (۱۳۷۳). *لغت‌نامه دهخدا*، چاپ اول، تهران: انتشارات دانشگاه تهران.

۹. رابینز، استیفن (۱۳۹۷). *مبانی رفتار سازمانی*. ترجمه پارسائیان، علی؛ اعرابی، محمد. دفتر پژوهش‌های فرهنگی.

۱۰. راسل، برتراند (۱۳۹۷). *قدرت*. ترجمه دریابندری، نجف. انتشارات خوارزمی.

۱۱. رضاییان، علی (۱۳۹۵). *مبانی رفتار سازمانی*. انتشارات سمت.

۱۲. صلیبا، جمیل (۱۳۹۳). *فرهنگ فلسفی*، ترجمه صانعی دره بیدی، منوچهر. نشر حکمت.

۱۳. طریحی، فخرالدین (۱۳۷۵). *مجمع البحرین*. تهران، مرتضوی.

۱٤. عابدی جعفری، حسن؛ تسلیمی، محمد سعید؛ فقیهی، ابوالحسن؛ شیخ‌زاده، محمد (۱۳۹۰). تحلیل مضمون و شبکه مضامین: روشی ساده و کارآمد برای تبیین الگوهای موجود در داده‌های کیفی. *اندیشه مدیریت راهبردی*، ۵، ۲، ۱۵۱-۱۹۸.

۱۵. عبدالرحمان، عالم (۱۳۹٤). *بنیادهای علم سیاست* تهران. نشر نی.

۱٦. کرایب، یان (۱۳۹۷). *نظریه اجتماعی مدرن از پارسونز تا هابرماس*، ترجمه مخبر، عباس. نشر آگه.

۱۷. گالبرایت، جان کنت (۱۳۹٦). *آناتومی قدرت*. ترجمه مهاجر، محبوبه. انتشارات سروش.

۱۸. گیدنز، آنتونی (۱۳۹٦). *جامعه‌شناسی*، ترجمه چاوشیان، حسن. نشرنی.

۱۹. محسنی، علی؛ جاودانی مقدم، مهدی؛ حاجی، محسن (۱۳۹۷). تحول پارادایمی مفهوم قدرت و امنیت در عصر جهانی شدن و تأثیر آن بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران. *فصلنامه پژوهش‌های سیاسی جهان اسلام*. ۸ (۳): ۹۹-۱۲٦.

۲۰. معین، محمد (۱۳۸۸). *فرهنگ فارسی*، چاپ صدم، تهران: انتشارات امیرکبیر.

21. Attride-Stirling, J. (2001). Thematic networks: an analytic tool for qualitative research.

[Downloaded from priw.ir on 2026-11-12]

Qualitative Research, 1, 385-405.

22. Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. Qualitative Research in Psychology, 3, 2, 77-101.

23. Neuman, Lawrence (1997). Social Research Methods: Quantitative & Qualitative Approaches, translated by: Hassan Danaeefard and Hossein Kazemi, Tehran.

24. Weber, Max (1979). Economy and Society: An Outline of Interpretive Sociology, trans. Ephraim Fischoff et al. Berkeley, CA: University of California, Press.

به این مقاله این‌گونه ارجاع دهید: DOI:۱۰.۲۱۸۵۹/priw-۰۹۰۳۰۶

موسوی داودی ، سیدمهدی؛ ابراهیمیان ، حجت‌الله (۱۳۹۸)، «ارائه و تبیین الگوی منابع قدرت سیاسی در جامعه اسلامی مبتنی بر وصیت‌نامه الهی-سیاسی امام خمینی (ره)»، *فصلنامهٔ پژوهشهای سیاسی جهان اسلام*، س۹، ش۳، پاییز ۹۸، صص ۱۵۵-۱۲۵.

[Downloaded from priw.ir on 2026-11-12]